

Ny opplæringslov

Ledersamling for skoleiere og barnehagemyndighet i Innlandet

30. august 2023

Line Gabrielsen Brovold, seniorrådgiver hos Statsforvalteren i Innlandet

Statsforvalteren i Innlandet

30.08.2023

Opplæringsloven - en lov som påvirker og engasjerer

Statsforvalteren i Innlandet

30.08.2023

Foto: Stockfoto

De neste 45 minuttene

1. Innledning og overblikk
 - Hvorfor ny opplæringslov?
 - Fokus på formål
2. Hva har sentrale myndigheter gjort?
 - Prosessen fram til i dag
3. Hva kommer?
 - Hovedlinjene består
 - Hva er nytt?
4. Hva skal vi/dere gjøre nå?
 - Støtte fra staten til innføring
 - Forberede og ta i bruk

1. Hvorfor ny opplæringslov?

- Erstatte dagens lov fra 1998
- «Formålet med den nye lova er å få ei oppdatert opplæringslov som er meir tilgjengeleg, tydeleg og forståeleg, og som er betre tilpassa det noverande og framtidige samfunnet og kvardagen i opplæringssektoren i Noreg.»
- Hva er vurdert?
 - ALT (unntatt formålet med opplæringen)
 - Ansvarsforhold – hvem skal bestemme hva?
 - Forholdet mellom stat og kommune – selvstyret til kommunene og fylkeskommunene
 - Rettigheter og plikter
 - Bruk av skjønnsmessige regler
 - Brukervennlig språk (eleven, forelderen, læreren, rektoren, skolesjefen, byråkraten)

«Ei opplæringslov for framtida»

- Modernisering og bedre systematikk
- Hovedlinjene består
- En del nytt, men mest videreføringar og justeringar
- Tydeligere pliktsubjekter
- Begreper
- Endringer i privatskoleloven

Formålet med regelverket

- Regelverket
 - er Stortingets ambisjoner for barnehage og opplæring
 - etablerer et minimumsnivå
 - skal sikre et likeverdig tilbud uavhengig av hvem du er, hva du har eller hvor du kommer fra

Ambisjonen for alt vi gjør

Barn, unge og voksne som lærer, mestrer og trives i inkluderende fellesskap

Formål og etterlevelse

- Etterlevelse av regelverket starter med forståelse for «hvorfors»
 - Formålet/begrunnelsen for regelen
 - Vilje og evne (motivasjon, kompetanse, ressurser)
- En regel blir god når jussen og pedagogikken går hånd i hånd
- Eksempel: Hva er formålet med kommunens informasjonsplikt til elevene og foreldrene (oppl. 2023 § 10-8)?

2. Prosessen fram til nå –

hva har sentrale myndigheter gjort?

Den lange veien fram til til ny opplæringslov

2017-2022:

- Regjeringen Solberg oppnevnte opplæringslovutvalget høsten 2017 (KMIN Røe Isaksen)
- Utvalgets [NOU 2019: 23 Ny opplæringslov](#) (KMIN Sanner)
- Høring av utvalgets forslag 2020
- Høring av [regjeringen Solbergs lovforslag 2021](#) (KMIN Melby)
- Lovproposisjonsarbeid og regjeringsforankring regjeringen Støre 2022-2023 (KMIN Brenna)

2023:

- Regjeringens lovforslag fremmet for Stortinget før påske ([Prop. 57 L](#))
- [Høring i utdanningskomiteen](#) på Stortinget 20. og 24. april
- Innstilling fra komiteen 23. mai ([Innst. 442 L](#))
- Stortingsdebatt og vedtak 1. og 5. juni
- Implementering i kommunene og fylkeskommunene (med støtte til innføring fra Statsforvalteren/Udir/KD)
- Planlagt ikrafttredelse 1. august 2024 (lov og forskrift)

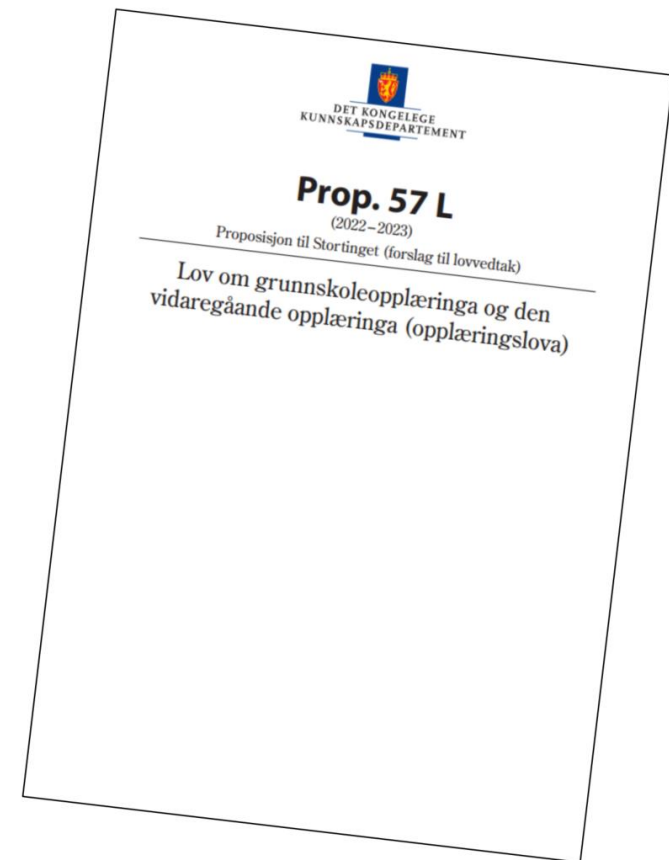

Prop. 57 L (2022–2023)

Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)

Lesetips for en superrask innføring i ny lov:

- *Prop. 57 L kapittel 1.2.3 Oversikt over sentrale forslag til endringer i ny opplæringslov*
- 38 strekpunkter med forskjeller mellom dagens lov og regjeringens lovforslag
- [Prop. 57 L 2022-2023 \(PDF-format\)](#)
- [Opplæringsloven \(lovdata.no\)](#) – ikke i kraft

Bred politisk enighet om den nye loven

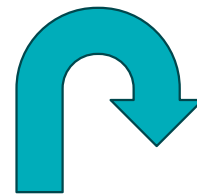

- Regjeringen og Stortinget enige om hovedlinjene i ny opplæringslov
- «Godt forankret og basert på grundige utredninger under flere regjeringer og statsråder», jf. Innst. 442 L (2022-2023)

Stortingsbehandlingen

- Stortinget vedtok enkelte endringer sammenlignet med regjeringens forslag
 - Større fleksibilitet i fordelingen av timer
 - Lovfesting av at alle skoler skal ha et foreldreutvalg
 - Lovbestemmelse om opplæringskontor
 - Andre mindre endringer
- [Hele saksgangen på Stortinget](#)

Utdanningskomiteens innstilling:
[Innst. 442 L \(2022-2023\)](#)

= særlig viktig rettskilde der Stortinget vedtok en annen lovtekst enn regjeringen foreslo i Prop. 57

Hva kommer seinere?

Regjeringen jobber med

- regler om avverging av skade og bruk av fysisk inngripen
 - [Forslag på høring nå](#) (høringsfrist 30. september 2023)
- Om det bør gjøres ytterligere endringer i reglene for ansettelse av lærere på skolen (kompetansekrav)
- Videre dialog med Sametinget om forutsetninger for ev. nye rettigheter

Stortingets anmodningsvedtak til regjeringen:

- Kandidatyper i fag- og yrkesfagopplæringen
- Læringsstøttende ressurser på bokmål eller nynorsk
- International Baccalaureate (IB)
- **Alternative opplæringsarenaer**
- Oppfølgingstjenestens målgruppe
- Fortsatt klage på gjennomføring av spesialundervisning (individuell tilrettelegging av opplæringen)

3. Ny opplæringslov – en oversikt

Hovedlinjene består

Rett og plikt til grunnskoleopplæring

Rett til videregående opplæring

Innhold i opplæringen – læreplanverket

Lærerne – relevant kompetanse

Et sikkerhetsnett for elever med særlige behov

Rett til et trygt og godt skolemiljø

Kommunenes og fylkeskommunenes ansvar for opplæringen

Opplæring i bedrift

Staten skal føre tilsyn med kommunene og fylkeskommunene

Hva er nytt?

KVALIFISERING

- Rett til fullføring
- Rekvalifisering
- Omvalg

MEDVIRKNING

- Elevdemokrati
- Medvirkning
- Samarbeid
- Informasjon
- Brukerorganer

TIDLIG INN

- Fravær
- PPT
- Overganger

ANNET

- Utvalgte forslag
- Justeringer
- Tydeliggjøringer
- Videre arbeid

Kvalifisering

Skal bidra til at flere kan fullføre videregående opplæring og kvalifisere seg til arbeidslivet

- Nye rettigheter i videregående opplæring
 - Rett til å fullføre videregående opplæring
 - Påbygging til generell studiekompetanse
 - Omvalg
 - Rett til yrkesfaglig rekvalifisering
 - Oppfølgingstjenesten
- Nye rettigheter for voksne
 - Mer fleksibel og helhetlig opplæring

Medvirkning

- Elevperspektivet styrkes
 - Det beste for eleven
 - Elevenes rett til medvirkning
 - Informasjon
 - Retten til et skoledemokrati

Tidlig inn

- Styrke tidlige tiltak
 - Krav til bedre overganger fra ungdomsskole til videregående opplæring
 - Tilgang til rådgivning for de som har læretid i bedrift
 - Oppfølging av fravær
 - Tydeliggjøre PPTs rolle

Andre sentrale forslag 1

- Sterkere rettigheter til opplæring i språk
 - Skriftspråkgrupper på ungdomstrinnet og krav til skriveprogram (nynorsk)
 - Tegnspråk – mer fleksibilitet
 - Samiskopplæring for ikke-samiske elever i videregående og tilbud i samiskspråklig miljø
 - Sterkere språkrettigheter for voksne (samisk, tegnspråk, punktskrift, særskilt språkopplæring)

Andre sentrale forslag 2

- Nye regler om fjernundervisning
- Plikt til tilsyn innen tre måneder med barn som får hjemmeundervisning
- Kravene til politiattest utvides
- Fag- og yrkesopplæring
 - Læreplass eller annet tilbud
 - Opplæringskontor
- Individuell tilrettelegging
- Forkynning og KRLE

Eksempler på mindre justeringer

- Permisjon fra opplæringen
- Tidlig skolestart
- Skolemiljø
- Fleksibilitet i fag- og timefordelingen

Eksempler på presiseringer i loven

- Skolens adgang til å gi lekser
- Ikke karakterer på barnetrinnet
- Tilgang til vikarer
- Rett til individuell vurdering
- Organisering av opplæringen

Ny struktur i loven

- Første del – grunnleggende regler (kap. 1)
- Andre del – grunnskole (kap. 2–4)
- Tredje del – vgo (kap. 5–9)
- Fjerde del – felles (kap. 10–17)
- Femte del – voksne (kap. 18–21)
- Sjette del – privat (kap. 22–23)
- Sjuende del – diverse regler (kap. 24–29)
- Åttende del – sluttregler (kap. 30)

4. Hva gjør vi nå og framover?

SENTRALT

- Udir arbeider med ny forskrift til opplæringsloven og endringer i privatskoleforskriften
- Høring høsten 2023
- Departementet vedtar nye forskrifter våren 2024
- Ny lov og ny forskrift trer etter planen i kraft 1. august 2024
- Overgangsregler?

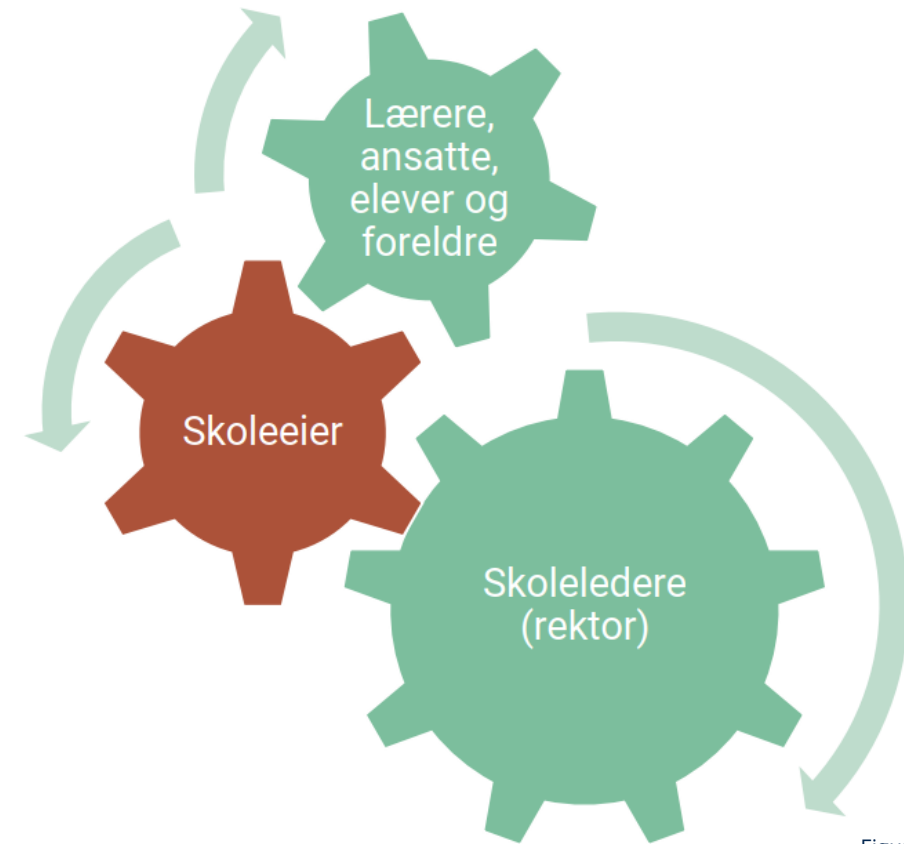
LOKALT

- Støtte fra staten til innføring i kommuner, fylkeskommuner og skoler
- Udir og Statsforvalteren kommer tilbake til konkrete støttetiltak
- Lokalt arbeid i kommunene for å bli kjent med og ta i bruk det nye regelverket

Implementering – hva skal kommunene gjøre?

- Sette av tid til å bli kjent med og jobbe med den nye loven
- Lære og «avlære»
- Delta på og bruke støtten til innføring fra statlige myndigheter som kommer
 - Webinarer?
 - Samlinger?
 - Veiledere?
 - Andre kompetansetiltak?
 - udir.no?
 - Hjelp til å prioritere?
- Planlegge, diskutere, prioritere
- Endre maler og lokale dokumenter

Implementering forts. - (tilbake til) formålet

- Skolens samfunnsmandat
- Ambisjonen for alt vi gjør
- Formålet med opplæringen – opplæringsloven § 1-3
- Formålet med loven – opplæringsloven 2023 § 1-1
- [Hva skal til for at opplæringsloven skal etterleves? \(udir.no\)](https://udir.no)

Lovspeil - et smart arbeidsverktøy

- Hjelper dere å finne fram i ny lov
- [Vedlegg 1 i Prop. 57 L](#) (side 706-715)
- Fra opplæringslova 1998 til opplæringslova 2023 (og ikke omvendt..)

706	Prop. 57 L Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) m.m.	2022–2023
<u>Vedlegg 1</u>		
Lovspeil		
<p>Oversikta speilar lovreglane i dagens opplæringslov og forslaget til ny opplæringslov med omsyn til kva forhold dei enkelte reglane gjeld. Speilinga sei ikkje noko om innhaldsmessige likheiter eller forskjellar mellom dagens lov og forslaget til ny opplæringslov.</p>		<p>Når det står kun ein strek (–) betyr det at det aktuelle forholdet ikkje er foreslått regulert i forslaget til ny opplæringslov. Det kan til dømes vere fordi det er overflødig å regulere forholdet eller fordi det er foreslått å flytte reglane til forskrift.</p>

Eksempel på bruk av lovspeil

Hvor er retten til spesialundervisning regulert i ny lov?

→ Dagens rett deles opp i tre retter

Gjeldende lov: Oppl. 1998 § 5-1

→ Ny lov: Oppl. 2023 §§ 11-4 (personlig assistanse), 11-5 (fysisk tilrettelegging) og 11-6 (individuell tilrettelagt opplæring)

2022–2023	Prop. 57 L	711
Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) m.m.		
Opplæringslova 1998	Forslag til ny opplæringslov	
§ 5-1 første ledd	§§ 11-4, 11-5 første ledd og 11-6 første ledd	
§ 5-1 andre ledd	§ 11-6 andre ledd	
§ 5-2 (Oppheva med lov 30 juni 2000 nr. 63)	–	
§ 5-3 første ledd	§ 11-7 første ledd	
§ 5-3 andre ledd	§ 11-8	
§ 5-3 tredje ledd	–	
§ 5-3 fjerde ledd	§ 11-7 andre ledd første og andre punktum	
§ 5-4 første ledd første punktum	–	
§ 5-4 første ledd andre og tredje punktum	§ 11-2	

Merknader til lovbestemmelsene – kjernen

- Prop. 57 L [kapittel 69](#)
- Særmerknadene utdyper hver enkelt paragraf
 - Formålet med regelen
 - Ny regel eller helt eller delvis videreføring av dagens lov (omvendt speil)
 - Hvordan bestemmelsen skal forstås og hva den innebærer (konkretisering)
 - Handlingsrom for kommunen?
- Ikke merknader til endringene Stortinget gjorde
 - Innst. 442 L som kilde

Eksempel på merknad – oppfølgingsplikt ved fravær

Lovtekst § 10-6 første ledd andre setning:

«Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at elever med fravær fra opplæringa blir følgde opp.»

Til § 10-6 Elevane si plikt til å delta og kommunen og fylkeskommunen sin oppfølgingsplikt

Første ledd andre punktum pålegg kommunen og fylkeskommunen ei plikt til å sørge for at elevane med fravær frå opplæringa blir følgde opp. Plikta til å følgje opp gjeld alt fravær og frå første dag ein elev er borte frå opplæringa, og kommunen og fylkeskommunen bør ha gode rutinar og system for registrering av ulike typar fravær, for avdekking av fraværsmønster, for oppfølging av fráverande elevar og for samarbeid med heimen. Det er oppgåva om å sørge for at fráveret til elevane blir følgde opp, som gir rammene for kva opplysningar som kan behandlast, og i kva utstrekking. Det følgjer av § 25-1 første ledd at personopplysningar kan behandlast berre så langt det er nødvendig for den konkrete oppgåva eller plikta.

Kommunen og fylkeskommunen avgjer sjølve korleis elevane skal følgjast opp, men korleis elevane blir følgde opp, må sjåast i samanheng med årsaka til fráveret og kor langvarig og hyppig fráveret er. Oppfølginga må vere eigna til å oppfylle formålet med lovfestinga av regelen, som er å arbeide for meir nærvær i skolen og å betre moglegheita til den enkelte elev til å fullføre og bestå grunnskolen og den vidaregåande opplæringa.

Plikta må også sjåast i lys av pliktene kommunen og fylkeskommunen har etter reglane om skolemiljø, sjå punkt 33, og tilpassa undervisning, sjå punkt 24.

For å kunne førebygge ytterlegare fravær, vil det ofte vere nødvendig å avdekke og følgje opp bakgrunnen for fráveret. Kortare og enkeltståande fravær vil ofte berre krevje at skolen tar imot informasjon om årsaka til at eleven er borte, til dømes ved å ta imot ei melding frå foreldra til eleven om at eleven er sjuk. I mange tilfelle vil det ikkje vere behov for nærare oppfølging frå skolen, til dømes når årsaka til fráveret er influensa eller andre vanlege helseutfordringar som går over av seg sjølv. I andre tilfelle kan det vere behov for meir oppfølging sjølv om fráveret er kort. Det gjeld særleg dersom fráveret er gjentakande. Hyppig eller langvarig fravær vil særleg kunne krevje individuelt tilpassa tiltak for at opplæringsretten og -plikta skal kunne varetakast. Kommunen og fylkeskommunen bør vere særleg merkssame på elevar som ikkje møter til første skoledag etter sommarferien, og ha rutinar for dette.

Oppfølgingsplikta til kommunen må sjåast i lys av opplæringsplikta, jf. § 2-2. Oppfølgingsplikta til fylkeskommunen må sjåast i samanheng med forskriftsreglar om fravær gitt i medhald av § 5-4 andre ledd tredje punktum. Fravær som medfører tap av rett til vurdering, får store konsekvensar for eleven, og skolen må prøve å finne tiltak som kan hjelpe elevane å unngå å hamne i ein slik situasjon.

Avsluttende om implementering

- Identifisere formålet/hensynene bak regelen
- En mulighet til «ny giv»?
- Prioritering – hva er viktigst?

De viktigste rettskildene framover - med klikkbare direktelenker

- [Lov 9. juni 2023 nr. 30 om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa \(opplæringslova\)](#)
- Informasjon og veiledning fra [Utdanningsdirektoratet](#) og [Kunnskapsdepartementet](#)
- Ny opplæringsforskrift etter hvert
- Forarbeidene til loven:
 - [Prop. 57 L \(2022—2023\) Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa \(opplæringslova\)](#)
 - Særlig [departementets merknader](#) til hver enkelt bestemmelse (bakerst, kapittel 69)
 - [Lovspeil](#) (fra dagens til ny lov)
 - For utvalgte temaer: [Utdanningskomiteens innstilling](#)

Spørsmål? Ta kontakt med
enhet for barnehage og
opplæring!

Åpen dør – lav terskel!

Enhet for barnehage og opplæring

Statsforvalteren i Innlandet

Facebook Statsforvalteren i Innlandet
Nettside www.statsforvalteren.no/in

